

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[Collection Mythologiae libri decem, Francfort, André Wechel, 1581](#)[Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre III](#)[Item Mythologia, Francfort, 1581 - II, 07 : De Marte](#)

Mythologia, Francfort, 1581 - II, 07 : De Marte

Auteurs : Conti, Natale

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Francfort, 1581 - X \[13-14\] : De Marte](#)

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre II

Ce document est une version augmentée de :

[Mythologia, Venise, 1567 - II, 07 : De Marte](#)

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre II

[Mythologie, Lyon, 1612 - II, 07 : De Mars](#)

est une traduction de ce document

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre II

[Mythologie, Paris, 1627 - II, 08 : De Mars](#)

est une transformation de ce document

[Afficher la visualisation des relations de la notice.](#)

Informations sur la notice

Auteurs de la noticeÉquipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Citer cette page

Document : "Mythologia, Francfort, 1581 - II, 07 : De Marte".

Auteur(s) de la notice : Équipe Mythologia.

Éditeur : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle).

Consulté le 02/05/2024 sur la plate-forme EMAN :

Présentation du document

Publication Francfort, André Wechel, 1581

Exemplaire Regensburg (Allemagne), Staatliche Bibliothek, 999/Hist.pol.1307

Format in-8

langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Pagination p. 160-165

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques et historiques [Mars](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 28/12/2018 Dernière modification le 28/04/2023

*Squallet, & immundo turpantur pallia fumo.
 Et noua quarentes semper mendacia stant,
 Defecisse sibi vires. Vbi nona reperta est?
 Mercurium ratio qua possint sistere in aurum,
 Ad notos homines inde hac contagia serpunt.
 Si quenquam arripiant, qui stultas prabeat aures,
 Non prius effugiet, quam sit perpeffus eandem
 Fortunam, scopulorum ratem confregerit Vno.*

Neque satis validam rationem illam vnquam fore putavi, qua nonnulli artifices suam artem confirmare conantur, quod scribitur à Suida in hanc sententiam, artem illam aliquando apud Ægyptios floruisse: Chemia argenti auriq̃ue præparatio est; cuius libros aliquando conquirens Diocletianus concremauit propter illa quæ aduersus ipsum Ægyptij innouarunt. Hos enim crudeliter trucidauit, ac liberos de chemia auri & argenti ab antiquis conscriptos inquirens igni absumpsit: ne Ægyptij ex arte illa diuitias compararent, atque opum abundantia freti arma mouere Romanis auderent in posterum. Neque enim lex est diuina quidquid à Suida dicitur, & multa fabulosa de sapientia Ægyptiorum circumferuntur. Neque illud sanè præmittendum videtur, quod quidam primum Vulcanum regnasse in Ægypto, illumque fuisse primum inuentorem ignis tradiderunt: quia cum fulmen ignem detulisset in arborem, dicitur Vulcanus hybetno tempore propius ad ignem accessisse, ac sensisse caloris beneficium, cessantique igni materiam iniiecisse, atque sic naturam ignis cognouisse, & cōuocatis aliis hominibus vtilitatem naturamque ignis ostendisse. At nunc de Marte.

De Marte. CAP. VII.

DICTUM est à nobis superius, quod Mars Iunonis fuit filius: at quod nonnulli arbitrati sunt, hunc etiam sine patre fuisse natum, id omnino absurdum est, & portento simile. Neque enim omnium partium fabularum legitima expositio semper inueniri potest: quoniam aliæ additæ sunt ad fabulas ornandas, aliæ ad probabilitatē, aliæ continent veram rerum gestarum explicationem. Iupiter igitur cum primam vxorem Metim, deinde Themim, tertiā Iunonē duxisset, ex ea suscepit Martem & Heben, vt in his testatur Hesiodus in Theogonia:

Διὸς ὅτε

Αἰετοειδὲς δ' ἦρ' οὐρανὸν ἰκάνει·
 ἢ δ' ἦρ' οὐρανὸν ἰκάνει·
 μυχὸς δ' ἐν φιλότῳ βασιλῆϊ καὶ ἀνδρῶν.

Addita mox uxor post has est ultimo Iuno,

Lucinam, Martemq; parit, quibus est prior Heber.

Iuno hominum Regi, Regi coniuncta Deorum.

Habuit Mars nutricem Thero, ut ait Pausanias in Laconicis. Hic cum Halirhotium Neptuni filium interemisset Alcippæ filix suæ vim inferre conantem, causam capitis dixit audientibus duodecim Diis, de qua cæde meminit Paus. in Atticis, atq; omnibus suffragiis fuit ab ea accusatione absolutus. Locus verò in quo dicta est causa, vocatus est ab illo Areopagus, atque inde causæ capitales ab Areopagitis iudicibus duodecim audite. Hic nullam certam ac legitimam uxorem habuisse dicitur, quod ego quidem meminerim, cum quidam Nerienen siue Nerien putant: cum multos filios è diuersis suscepit, cum quibus congressus est. Nam & Ænomaus, & Ascalaphus, & Biston eius filij dicuntur, & Thespius, Ialmenus, Pylus, Parthasius, Therus, Molus, Parthaon, Thestius, Euannes, Zesius, Cupido, Hyperius, Chalybs qui populis nomen dedit, Ottera, Bithys è Seta, à quo Bithynia: Tlepolemus ex Astyochia & Thrace, à quo Thracia dicta est: Parthenopæus è Menalippe: Phlegyas Pangæus è Critobule: & Strymon illi natus est ex Helice: & Timolus è Theogone, à quo mons dictus est, & Theogones alter: Oxylus, Echolus, Sithon, Euenus, Sinope, Calydon, Hermiona, & alij nonnulli è furtiuis congressibus fabulatur hunc in curru vehi solitum, cuius auriga erat Bellona. sic enim ait Virgilius:

Quam consanguineo sequitur Bellona flagello.

Nam Terror & Pavor equi vocati currum ipsum Martis trahabant. Hic cum feroci & acri esset ingenio nullam certam habuit sedem, sed tãquam furiosus huc illuc pererrans, omnia locu & calamitatibus replebat. Veruntamen neq; ipse mortaliū omnium iram deuicauit, cum fuerit aliquando à Diomede vulneratus, ut scripsit Homer. lib. 5. Iliad. Huic Deo lupus ob rapacitatem ac feritatem consecratus fuit, ut ait Virg. lib. 9.

Quasitum aut matris mulæ balatibus agnum

Martem à stabulis rapuit lupus.

Inter aues picus consecratus fuit Marti, qui etiam inde cogno-

men obtinuit ut Martius diceretur, atque gramen interpretatus, quia putetur plurimus nasci ex hominum sanguine, & apud Thraces eximie colebatur Mars, ut in hoc carmine ait Lycophron:

έρκω μοι ἦναι τόν τε κρεσσόντε θεόν.

Sancte Deum iurare Crestonei item.

Est enim Crestone Thraciae ciuitas, ac Deus Thracum Mars, ut ait Lycophronis enarrator. Id eade causa dictum fuit ab Homero in lib. 8. Odysseæ, quod ubi solutus fuit à Vulcano cum Venere implicitus, hic in Thraciâ, illa in Cyprum se contulit:

τὸ δ' ἵππεϊ δέσματιν αὐθι κραιπνῇ περ ἰόντος,

αὐτίκ' ἀκαίῃσιν ὁμῖν ὀρήκηδες ἐβήκη·

ἢ δ' ἄρα κύπετον ἔσαν φιλομμηδὴς ἅφροδίτη.

Hicque, ubi sunt illi durissima vincula soluta,

Discedunt subito. Thracæ mox ille petiuit:

Ipsa Venit Cyprum petit alma nata Dione.

Habuit hic Deus multa cognomina à locis in quibus templa erecta fuerunt, vel ab euentis, vel ab iis qui dicuntur templa. Sic Candæus, & Mamertus, & Rhacius, & Equestris dicitur: quem tamen nihil esse aliud quàm bellum putauit Heraclides Ponticus, ut patet ex his eius verbis: ὁ ἄρ' ἐκε οὐδ' ἐν ἑσεν ἄλλο πλὴν ὁ πόλεμος, πορὰ τὴν ἀρετὴν ὡς μαρτυροῦν, ἢ περὶ ἐς ἱβλάβην. *Nihil aliud Mars est quam bellum, ita ab imprecationibus nominatum, siue a detrimento.* & Orpheus in hymno in Martem, furorem belli ac rabiem in animis hominum Martem esse putauit, ut patet in his:

Ἄρεϊ ἀναξὶς ὁλοόδῃ πεφύοις τε πελαγμένους αἰεὶ,

αἵματι ἀνδροφόνῳ χαίρων, πολυμόλονι, φρικτῇ,

ὅς ποτ' ἴδε' ἐφίππεϊ τε καὶ ἵχθυσιν ἄνθρωποι ἀμύσσον.

Mars Rex perpetua sanieque & cade cruento,

Horrende, humano gaudent & sanguine numen,

Qui gladius ve hastis ve cupis contendere semper

Hic Deus in Lemno colebatur, cui fiebant sacra humanis hostiis: sed cum res crudelis videretur, mox ritus mutatus est, & modò sus castratus, modò verres illi mactabatur, quatinus propria fuit victima equus ob similem illi ferocitatem: lupus ob perspicacitatem: canis ob vigilantiam, & gallus, & picus, ac vultur. Neque illud prætermittendum sanè hoc loco duxerim, quòd poetæ bellorum Deum Martem existimantes illi

Timorem & Iram & Clamorem comites addiderunt, qui Deum ipsum assidue consequerentur: licuit enim omnibus poetis quicquid collibuisse pro suo ingenio de Diis confingere. Hinc Deum, quia nullam propriam haberet arborem, gramine coronabant, quam herbam, abductis per bellum agricolis, fouere videbatur, cum pateretur illam late serpera. At nunc quæramus quid memoria dignum sub his figmentis occultaretur.

¶ Qui natus esse dicitur à Iunone. an quod Iuno sit diuitiarum Dea, ex quibus inuidia & contentio exoritur, ut dictum est superius, & quod nemo est opulentus cui non assidue ab inuidia & malevolentia bellum indicatur? Quis enim aduersus inopem bellum gerit? omnes qui exercitum cogunt, alias quidem bellorum causas multas proferunt cur arma susceperint, at veram fateri palam pudet, ut per has causas tanquam leues, exterarum gentium occupent ciuitates. Nam si pro æquitate tantum pugnaretur, supplicium sumeretur tantum de cōscleratis, at res relinquerentur. Nutritus fuit apud barbaras nationes Mars sub septentrionis plaga, quæ gentes cum minimè digestum habeant sanguinem calore solis, plurimum vi corporis & proceritate valent, at minimum consilio & prudentia. Hunc educauit Thero nutrix, quæ feritas est. Deinde cum tyrannus sit Mars, ut dicere solebat Timotheus iuxta Plutarchum, merito murorum percussor & euersor dictus fuit cum lex contra ciuitatum omnium regina sit, ut ait Pindarus. Atque Homer. Iouem omnium regem & patrem non bellica tormenta, neque rostratas naues, sed leges & æquitatem regibus dedisse scribit ad regna conseruanda, quæ his omnibus sunt potentiores. Istud ipsum fecit, ut nullum certum Mars haberet domicilium aut sedem, cum Iupiter in cælo omnibus & Diis & hominibus imperaret. Demosthenes idcirco in oratione contra Aristogitonem primas leges inquit tanquam optimum quiddam ac inuentum deorum esse vniuersæ vitæ mortalium ac ciuitatum moderatrices, quantum beneficio siquid deprauatum sit in rerum natura corrigitur apud viros bonos sponte: at malos cogunt vel inuitos ea quæ iniqua sunt ciuitati. sic enim inquit: *ἅπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ὡς ἀνδρῶν ἢ θνητῶν, καὶ μεγάλαν πόλιν εὐκλείει, καὶ μικρὰν, φύσιν καὶ νόμοις διακρίνεται. τούτων δ' ἡ μὲν φύσις ἐστὶν ἄτακτος καὶ ἀνώμαλος, καὶ κατ' ἀνδρᾶς ἕκαστος ἰδίῳ τοῦ ἔχοντος ἰδίῳ νόμῳ, καὶ ἐν καὶ τὴν γαίαν τοῦτο πάσιν. ἡ μὲν οὖν φύσις,*

ἀν ἡ πεινρὰ, πολὺ αἰε φανύλα βυλδύεται. διότι τὰς τοιούτας
 βαλῶς ἐξαμαρτάνονται θνήσκουσι. οἱ δὲ νόμοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ
 καλὸν καὶ τὸ συμφέρον βύλονται, καὶ τὸτο ζητοῦσι καὶ ἐπεδῶν
 θνήσκουσι, κοινὸν τὸτο πρόσγυμα ἀπιδέχουσι πάντες ἴσον καὶ ὅμοιον
 καὶ τὸτ' ἰσὶ νόμος, ὃ πάντας προσήκει παθεῖν διὰ νόμον, καὶ
 μάλιστα ὅτι πάντες ἰσὶ νόμος ὄνυμα καὶ δῶρον θείων, δόγμα δὲ ἀν-
 θρώπων φρονίμων, ἐκαστόνμα δὲ τὴν ἰκασίαν καὶ ἀκασίαν
 ἀμαρτυμάτων, πόλις δὲ σωθήκη κοινή, καὶ ἦν πάντες προσήκει
 ζῆν τοῖς ὁ νόμος. *Universa mortalium vita ὁ νόμος Athenien-
 ses, sine magnam sine parvam qui habitet civitatem, na-
 tura & legibus gubernatur: horum alterum, natura nimi-
 rum inordinata est & inaequalis, atque pro ingenio ci-
 visque privatorum. leges autem commune & institutum
 idem omnibus natura igitur si mala sit, iniqua sapienter sug-
 gerit consilia, quare tales homines facile peccantes inue-
 niunt, at leges & iustum & bonum & civile procurant atque
 hoc inuestigant: quod ubi repertum sit, illud mandatum o-
 mnibus proponitur aequum & sibi constans: atque id lex est,
 cui convenit omnibus parere cum multis aliis de causis,
 tum praesertim quod omni lex inuentum est & munus Deo-
 rum, atque institutum sapientum hominum, & correctio
 vel consulto vel inconsulto peccantium, communisq; insti-
 tutio civitatis, secundum quam convenit omnibus civibus
 vitam degere.* Sed quoniam pro variis euentis variè fabulas
 interpretati sunt antiqui, ita ut aliae ad res naturae, aliae ad astro-
 nomiam, aliae ad mores spectarent, aliae ad haec simul omnia;
 quid Martis cum Venere adulterium significat explorandum
 est. Quid est tam contrarium quam occidere & procreare, ex-
 polire & deuastare, erigere & prosternere? At Mars tamen qui
 haec omnia facit, ut ait Homerus;

ἀρετὴν ἔχει προτολογί, μακρόν, τεχέσι πλῆτα.

Mars hominum occisor, qui agros popularis & urbes.

Cum Venere, quae omnia animalia plantasque in lucem pro-
 ducit, congregitur. Quid ex hac tam discordi coniunctione
 orietur? nihil omnino superueniente Vulcano praecipue. Nam
 litigium & amicitia sunt Mars & Venus intelligendi, quorum
 utrumque opprimit Vulcanus, siue calor immodicus, princi-
 piaque vincit, neque ita illa suis funguntur viribus. Ad expri-
 mendum igitur quod symmetria necessaria est rebus natura-
 libus,

libus, ista fabulosè cōfinxerunt. Hunc eundem Deum & solem esse aliquando putatum superius expressimus, & apud Aquitanos Hispaniæ populos Martis simulachrum radius ornatum eximia religione cultum fuisse memoriz proditur. & ratio ipsa, naturaque videtur expetere ut corpora illa superna, quæ calorem rebus inferioribus inferunt, nominibus potius, quam re ipsa sint diuersa. Et Homer. lib. 2. Iliad. Martem vim igneam videtur putasse cum inquit:

Μαίνετο δ' ὡς ὅτ' Ἄρης ἰγχιπαλας, ὃ δλοὸν πῦρ.

Insurgit Veluti Mars strenuus, ignea Velut.

Bellonam aurigam Martis populatoris finxerunt, quia aer pestifer est mortis auriga, & artifex. Quidam memoriz prodiderunt Martem bellorum Deum fuisse creditum, quod is prior armare inuenerit, & in aciem instruere, & omnes bellicos usus, cum impios delet niteretur. Quod Mars omnium Deorum fortissimus & velocissimus arte Vulcani fuerit rebus implicatus, & debilis & claudicantis & tardi Dei, quid aliud significat, quam sceleratos homines nullis viribus, nulla pedum celeritate fretos posse Dei vindicis omnium flagitiorum iram deuitare: quod etiam innuit Theognis his versibus,

ἤδη θραδὺς δὴ θυλός ἐστιν ταχὺ ἀσδρια δῖωνων,

κυρνε, σὺ δὲ δὴ θῆτιων δίκη ἀσπιδόων.

Vel celerem tardum comprehendat Cyrne secutus

Iniussum cursu, hinc numina cuncta fauent.

Et illa carmina:

ἐκ ἀρετῆς ἀνὰ ἰσχυρά κενεῖται τοῖς θραδὺς ὡκυῶν

ὡς καὶ νῦν ἡ φωνή τοῖς θραδὺς ἐστὶν Ἄρης,

ὑπὸ τῶν τοῖς πῦρ ἰσχυρὰ θῆτιων οἱ δλομεπον ἰχθυοί,

καλὸς ἰόν, τέχνησι τὸ καὶ μοιχάρε' ὀφείλει.

Si quod agni virtute caret, celerem capiet te

Vel tardum, tardo Mars est comprehensus ut ipsi

Vulcano, superum cum velocissimus esset:

Arx etenim praeest cunctis animalibus ipsa.

Atque tot de Marte dicta sint, nunc dicendum de Neptuno.

De Neptuno. CAP. VIII.

Neptunus Saturni & Opis filius, ut dictum fuit, eandem sortem, patrisque crudelitatem expertus propè est, quam etiam Iupiter. Nam cum Rhea Neptunum peperisset, puerum